

ASD

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN AMERSFOORT

Gemeente Amersfoort
T.a.v. Frans van Eck, gemeente Amersfoort

Datum: 2 januari 2019
Onderwerp: Advies Fraudebeleidskader Sociaal Domein

Beste Frans,

Op verzoek van de wethouders Sociaal Domein brengen wij hierbij graag advies uit over het voorliggende concept Fraudebeleidskader Sociaal Domein Amersfoort, december 2018.

Het onderwerp fraude en fraudebeleid behoort niet tot de door de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) geformuleerde speerpunten. Bovendien is de ASD op dit moment sterk onderbezet en de reactietermijn zeer kort. Niettemin vinden wij het belangrijk ons ook hierin te verdiepen en er iets van te vinden. Ons advies blijft echter beperkt tot een globale reactie. Omdat de mensen die met het fraudebeleid te maken krijgen voor ons moeilijk vindbaar zijn hebben wij ook het Signaleringssteam en de cliëntenraad Werk en inkomen om hun ervaringen gevraagd met het huidige fraudebeleid in Amersfoort.

In verband met de feestdagen en de korte reactietijd voor dit advies, is het niet meer gelukt ook deze reacties mee te nemen. Mogelijk zullen deze in een later stadium alsnog worden aangeleverd.

Algemene indruk

Het nu voorliggende concept fraudebeleidskader Sociaal Domein Amersfoort, December 2018 willen wij omschrijven als genuanceerd, duidelijk en redelijk rechtvaardig. De doelen van dit beleidskader kunnen wij als ASD onderschrijven. Opzettelijk en doelbewust in strijd met de regels handelen is een verschijnsel dat aangepakt moet worden. Desondanks is er binnen het genoemde beleidskader moeite gedaan om ruimte te scheppen voor nuance. De nadruk ligt in dit beleidskader op het voorkomen en tijdig signaleren van fraude maar als er aantoonbaar willens en wetens fraude wordt gepleegd dan blijft dat niet onbestraft. Handhaving, zegt het beleidskader, begint vóór in het proces en daar zijn wij het erg mee eens. In de uitvoering van dit beleidskader betekent dit dat voordat het stadium van bestraffen is bereikt er door de klantmanagers, toezichthouders en handhavers alles aan is gedaan om boetes en straffen te voorkomen.

Wij vinden het mooi dat er in het beleidskader een verbinding met zorg en ondersteuning wordt gelegd voor mensen die onder druk van hun situatie onbedoeld in de problemen zijn geraakt.

Nog even terugkijkend in de tijd hebben wij dit fraudebeleidskader langs de aanbevelingen van de rekenkamer gelegd die in 2014 onderzoek deed naar het Amersfoortse fraudebeleid. De gemeenteraad heeft deze aanbevelingen destijds overgenomen. Raadsinformatiebrief 2015-069 laat ons zien dat de gemeente met deze aanbevelingen aan de slag is gegaan maar de adviesraad vindt dat het nu voorliggende beleidskader hierop toch wel een wat (te) laat antwoord is.

Het kader laat goed de opbouw van de uitgewerkte speerpunten zien van dit toekomstige fraudebeleid; namelijk de inzet op preventie en een zo vroeg mogelijke signalering van eventuele fouten, vergissingen en het voorkomen van fraude. Ook zien wij dat er indicatoren zijn ontwikkeld waardoor het effect van het fraudebeleidskader beter is te monitoren. Het is goed om te lezen dat de monitoring van dit sociaal domein brede kader zal worden opgenomen in de monitor sociaal domein. Hierdoor zijn de effecten van het beleid binnen het sociaal domein steeds meer op één plek te vinden.

Cliëntondersteuning

Wij zijn heel blij te zien dat er nu eindelijk ook werk wordt gemaakt van de onafhankelijke cliëntondersteuning in de participatiewet en bij de bestrijding van (onbedoelde) fraude.

Tevens geeft het College in de communicatiestrategie van dit beleidskader aan dat de bescherming van de kwetsbare inwoner centraal staat en dat de doelgroep divers is waarbij een passende communicatieaanpak en -boodschap nodig is.

Op papier lijkt dit fraudebeleidskader een perfect kader om het fraudebeleid technisch zo goed mogelijk uit te voeren. Juist op dit vlak van de uitvoering leven bij de ASD de vragen.

Communicatie met en benadering van de burger

Hoe zorgt de gemeente ervoor dat het fraudebeleid ook menselijk en met respect voor ieders waarden wordt uitgevoerd? Hoe gaat de gemeente de communicatietaken uitvoeren en hoe wordt dan vervolgens gecheckt dat mensen de informatie begrijpen die in de communicatiestrategie als belangrijk wordt aangemerkt? Dit lijkt ons een gigantische klus. De te informeren groep is zeer divers. Het gaat dan onder andere om anderstaligen, hoogopgeleiden, mensen met een lage Sociaal Economische Status, ongeletterden, mensen met een (licht) verstandelijke beperking, zintuiglijke beperkingen en/of gedragsproblemen en/of andere beperkingen/aandoeningen die het begrijpen van informatie bemoeilijken. Zij zullen allemaal op maat hun informatie moeten ontvangen willen zij goed kunnen begrijpen hoe de regelgeving en richtlijnen werken.

Dan nog het volgende; een fraudebeleidskader en een opleiding is één ding maar in de praktijk valt en staat de acceptatie en nalevingbereidheid van dit beleid met de benadering waarmee het wordt uitgevoerd. Hoe voorkom je dat aan de poort iedere burger wordt benaderd als een potentiële fraudeur, terwijl er veel mensen zijn die het verschrikkelijk vinden dat ze zorg of een uitkering moeten aanvragen? Hoe en waar kunnen mensen een klacht indienen als ze zich niet goed behandeld voelen?

Wij adviseren u met klem om over bovengenoemd maatwerk en attitude aspecten ook iets op te nemen in het voorliggende fraudebeleidskader. Het maakt het fraudebeleidskader wat minder technisch en onderstreept de goede bedoeling.

Verbinding met beleidsregisseurs sociaal domein

Als speciaal punt van aandacht missen wij een verbinding met de beleidsregisseurs binnen het sociaal domein. Hoe zorg je ervoor dat juist vanuit het burgerperspectief bekeken signalen en ervaringen over onbillijke wet- en regelgeving of perverse prikkels in deze wet- en regelgeving bij de beleidsregisseurs van het sociaal domein terecht komen? Soms is het juist vanwege deze onbillijke wet- en regelgeving of de ervaren perverse prikkels dat de verleiding groter is om het net even anders te doen dan de wet het voorschrijft of soms ook juist bewust iets niet te doen. Het zou helpen als er ook standaard aandacht komt voor deze signalen en er zo mogelijk iets aan te doen.

Onnodige stapeling van boetes

Tegen fraude wordt hard opgetreden. Volkomen terecht maar hoe vaak zal er worden aangemaand en de boete worden verhoogd wetend dat er nooit betaald zal worden? Of gaat dit maatwerk worden? Wij adviseren u hierover de discussie te voeren en eventueel contact te zoeken met de gemeente Rotterdam die hier momenteel ook mee bezig is.

Zomaar een aantal vragen die zijn gebaseerd op signalen die wij in de loop van de tijd hebben opgevangen over de benaderwijze van de burger waarbij mogelijk fouten, vergissingen of fraude aan de orde waren. Wij stellen deze vragen vanuit het burgerperspectief dat is ingegeven door de wetenschap dat niemand het leuk vindt om hierin verzeild te raken.

Wij hopen dan ook dat er in de uitvoering van dit mooie beleidskader veel rekening gehouden zal worden met dit burgerperspectief, niet door minder streng te zijn maar door steeds de benadering ten opzichte van de klant te verbeteren. Niet de vraag wanneer en hoe de klant gestraft moet worden maar de vraag wat de klant nodig heeft om het beter te doen moet in dit beleidskader voortdurend centraal staan. De ASD vindt dat we met een goede uitvoering van dit fraudebeleidskader een stap in de goede richting zetten.

Met dank voor de gelegenheid over dit fraudebeleidskader advies te mogen geven willen wij u vragen ons op de hoogte te houden van de volgende stappen.

Met vriendelijke groet,

Namens de Adviesraad Sociaal Domein,
Ina Vijzelman-Waarheid, voorzitter

Cc   Cliëntenraad Werk en Inkomen (Clientenraadsz@outlook.com)
      STA (stamersfoort@amersfoort.nl)